

KANADSKÉ LISTY

Second Class Mail-Reg. No. 3088

BOX 520, POSTAL STATION D, TORONTO 9, ONTARIO, CANADA M6P 3K1

No. 6., Vol. 15.

15. června-June 15th, 1981.

Road tested in Afghanistan!

Zatímco Japonci dobrovolně omezují export svých aut do USA a Kanady, dovoz dumpingových aut ze Sovětského svazu zn. LADA se zvyšuje. V důsledku velké nezaměstnanosti kanadských autodělníků se odborové svazy pokusily import Lad omezit, příp. úplně zastavit. Tyto snahy se staly po sovětské invazi Afganistanu silně zvláště mezi kanadskými občany, kteří pocházejí ze zemí dočasně porobených Sověty. Když se začala tzv. krize v Polsku, navrhla řada čtenářů denních listů, hlavně polského, ukrajinského a baltického původu, aby byl zahájen všeobecný bojkot sovětských aut zn. LADA. Názor byl jasný v dopisech redakcí kanadských listů. Týž názor zastávají také různé etnické publikace. K těmto hlasům se přidal 6. června t.r. i list "Kitchen-Waterloo Record" a přinesl kresbu, kterou reprodukuje.

VZPOMÍNÁME

V květnu t.r. tomu bylo 12 let, co ve Vatikánu zemřel exulant, pražský kardinál dr. Josef Beran. Byl to vynikající představitel katolické církve, jakož i člověk ryzího charakteru a čs. vlastenec. Za okupace nacistické ho uvěznil nacisté v Dachau, za vlády komunistů ho věznili krutá čs. komunistická justice skoro 15 let. Na obrázku z r. 1948 je s tehdejší světovou mistryní v krasobruslení, Kanadankou Barbarou A. Scottovou.

Czech rights movement divided

By Colin McIntyre
Reuter

PRAGUE — A debate is raging within Czechoslovakia's "Charter 77" human rights movement, which appears to be in something of a rut over its future direction.

At their simplest, the two main arguments are: Should the movement continue a policy of direct confrontation with the authorities by a few activists, or should it try to broaden its base by adopting a lower profile?

Close links

The debate is dominated by recent events in Poland, where the dissident movement has forged close links with the independent Solidarity trade union and has been a major force in the current reform process.

Czechoslovak dissidents, however, are pessimistic about the chances of a similar development here in the near future. And not just because of what happened in Czechoslovakia in 1968, when a liberalization movement ended with a Soviet-led invasion.

"Demands for reform require a certain class consciousness," one leading dissident said, "but this has been destroyed in Czechoslovakia. We are a society of middle-class, materialistic values."

"And unlike in Poland, corruption here is so widespread that most of the society are in on it. People do not want to rock the boat by calling for reform."

Another dissident agreed, adding that Czechoslovaks are aware that they are materially better off than most, if not all, of their East bloc neighbors.

"The division in Czechoslovakia exists within individuals, not within society as a whole," he said. "The majority do not support the government, but they have their weekend cottages and meat every day."

"Corruption leads to general demoralization," another Charter member said. "The authorities turn a blind eye to the corruption, because they have an interest in keeping the public conscience at a low level."

It was mainly to raise this level that the Charter movement was started in January 1977, with 242 original signatories. Other aims were to encourage people to think freely, and to inform them of their civil rights.

List stagnant

The number of signatories swelled to more than 600 in a couple of months, but has been more or less stagnant for the past two years at between 1,000 and 1,100, indicating

that the pool of people willing to sacrifice career and livelihood for principles is limited.

Those signing the Charter normally lose their jobs, forcing them to find whatever casual work is available, and their children are barred from attending universities.

One dissident, in a discussion with two others, justified these sacrifices and a policy of active confrontation as necessary "to shake people out of their lethargy."

"Confrontation keeps the Charter in the public eye," he said. Police actions against dissidents, and the jailing of some, get reported back through Western radio stations.

But another Charter member disagreed, arguing that there is a large gray area of people in Czechoslovakia who are willing to co-operate with the movement as long as they can remain anonymous, and thus remain in the established system.

He said the gray area, including passive readers of Charter material, is widening, while the number of activists continues to be small.

Western diplomats in Prague said the authorities have effectively neutralized the Charter for now, but have not succeeded in eliminating it.

Nevyřešené záhady

J. Josten, Londýn, Anglie.

Doba, v které žijeme, s největší pravděpodobností vejde do knih dějepisu jako období politických atentátů. Skoro všechny důležitéjší veřejné činné osobnosti - počínaje gen. De Gaullem a konče britskou ministerskou předsedkyní paní Thatcherovou - musí počítat s tím, že se mohou stát cílem atentátu. Je zarážející, že některé atentáty jsou organizovány skupinami, které reprezentují extrémní proudy současné lidské společnosti; jiné jsou výsledkem cílů celých kriminálních režimů, které drží v poddanství celé národy. Pokoušejí se likvidovat osoby, které se staví v cestu plánované agresi.

Atentát v Sarajevu v roce 1914 měl za následek smrt mnoha milionů nevinných lidí. Když Hitler plánoval 2. světovou válku, začalo Gestapo připravovat atentát na německého velvyslance v Praze. To měl být signál k přepadení Československa. Kapitulantství Anglie a Francie v Mnichově umožnilo Hitlerovi schůdnější cestu. Po porážce nacismu přišel sovětský imperialismus, hladový po světovládě. I ten viděl v Československu překážku. Přicházíme k první větší nevyřešené záhadě: smrt Jana Masaryka. Ať zemřel vlastní rukou či byl zabit kulkou najatého vraha, byl to přímý následek komunistického puče v únoru 1948.

V roce 1963 se celý svět zachvěl po atentátu na amerického prezidenta Kennedyho. Mnozí se náznakem, že Lee Harvey Oswald byl agentem KGB a jeho žena nedávno v USA doznala, že když se za Oswalda provdala, neměla tušení, zda to byl skutečně Oswald či někdo jiný, komu KGB dala Oswaldovu totožnost. Kdo měl zájem na smrti Roberta Kennedyho? A kdo naučil atentátníky IRA, jak zacházet s komplikovanými přístroji k detonaci bomby, která usmrtila britského politika A. Neaveho nedaleko westminsterského paláce? Řada obětí atentátů politického charakteru je nepřehledná. V nedávné minulosti lze zaznamenat zabití dvou prezidentů státu Bangladesh. A nedávno americký prezident Reagan a papež Jan Pavel II., hlava sedmi set milionů katolíků po celém světě.

Torontský denník "SUN" se zeptal svých čtenářů otázku "Spojení s KGB?" v úvodníku, který se zabýval pokusem o vraždu papeže. Autor článku dovozuje: "Při každém hledání skutečných vinníků se musíme ptát: 'Kdo z toho bude mít užitek?' Komu může nejspíš záležet na tom, aby papež zemřel? Tato otázka se vtírá v lidské podvědomí a lidé se bojí ptát nahlas. Jasně: největší užitek z toho může mít jen Kreml. Možnost, že sovětská tajná služba má v tom prsty je tak dalekosáhlá.

Dokonce i... r. 7.

Kanadské Listy

INDEPENDENT MONTHLY
IN CZECH AND SLOVAK LANGUAGES.

Řídí redakční rada.

Články, objednávky inserátů, opravy
adres a předplatné lze poslat na:
"KANADSKÉ LISTY", Box 520,
Station "D", Toronto, Ont. M6P 3K1.

Pokud jsou články podepsané, nemusí
se redaktor ztotožňovat s jejich
obsahem.

Předplatné na 1 rok:

Kanada a USA ... \$ 10:00
zmořiti loď ... \$ 12:00
zmořiti letecky ... \$ 15:00

NOVÍ UPRCHLÍCI STÁLE PŘICHÁZEJÍ

Ve třech posledních leteckých transpor-
tech z Rakouska se do Kanady nově přiš-
těňovali tito naši lidé: do Toronta -
automechanik Jiří Volf s paní Janou a
dcerkou, zem. inž. Václav Navrátil, zámeč-
ník Juraj Šustřík, technik Mír. Luptov-
ský a bank. úředník Lad. Pacovský. Do Ha-
miltonu - strojník Milan Pula s paní
Margitou a dvěma dcerami, Bragg Creek,
Ont. - řidič nákl. aut Jiří Kres s paní Ha-
nou a se synem. Kentbridge, Ont. - TV opra-
vář Tomáš Příbyl s paní Annou a dvěma
dcerkami. Edmonton, Alta. - elektrikář
pro auta Václav Říčník s paní Edmondou
a dvěma dětmi. Calgary, Alta. - automecha-
nik Jiří Doseděl, tesař Ladislav Umlauf
a mech. inž. Tomáš Vyskočil s paní Olgou.
Vancouver, B. C. - el. údržbář Dalibor To-
cháček a elektrikář Bohuslav Zigo. Také
mechanik pro zem. stroje Lubomír Jindra.
Mimo tyto jednotlivce přiletěli také no-
vci z Latiny v Itálii a z NSR. Přejeme
všem, aby jejich začátky v Kanadě byly
pokud možno bezbolestné. Všem výše uve-
deným půjčil na cestu do Kanady Americký
Fond pro čs. uprchlíky a doufá, že do dvou
let dluh splatí. Splátky se posílají na
adresu: American Fund, Box 392, Port Cre-
dit P.S., Mississauga, Ont. L5G 4M1. Če-
ky se vypisují na: AMERICAN FUND.

Z nových knih v exilu

A. Solženicyn: "Výstraha", 88 stran, DM 9:
40, E. Beneš: "Paměti", 2 svazky, 450 stran,
DM 35:80. Pavel Javor: "Torzo lásky", 88
stran, DM 11:40. Objednávky na: Freie
Presseagentur, Postfach 1314, 8330 Eggen-
felden, W. Germany. Tamtéž: Jar. Kučera: "A-
gent s iluzemi", 127 stran, DM 12:80. --
Jan Čech/autor z Prahy: "Pozdravy
slov", sbírka básní, 85
stran, vydal INDEX. --
Jiřina Fuksová: "Alje-
ský dentk", 65 stran, \$
5, přes "Kan. Listy".

SOVĚTSKÝ PIANISTA Vadim Sucha
nov (31) využil zájezdu do Spolkové re-
publiky, unikl svým "průvodcům" a po-
žádal o politický azyl.

Pražské uzenářství

638 Queen St. West.
TORONTO, ONT. M6J 1E4

Majitel: J. Plehlik
Tel.: 364-1787

In Memoriam

6. července t.r.
tomu budou 4 ro-
ky, co tragicky
zahynul inž. Zde-
něk Kubínek z Ha-
miltonu. Přátelé
na něho nezapomí-
nají!

LIDÉ MEZI NÁMI

Známý montrealský krajan inž. Václav
Pavelka s chotí.

Montrealští senioři uspořádali nedávno besedu na počest 80. narozenin inž. Václa-
va Pavelky, aby mu vyslovili vděčnost za jeho obětavou práci ve prospěch nás
všech. V této souvislosti jsme dostali z Montrealu zajímavý článek o jubilan-
tovi, který rádi otiskujeme:

Václav se narodil dne 1. června 1901. Podle kalendáře v almanachu šlo o sobotu.
Podle hrstky pamětníků "idyllických" starších let, starávaly se o úspěch porodů
báby s nezbytným hrncem kávy na sporáku. Bez kafe ani rána, říkávalo se pryč o
nich. Místo děje: Brandýs nad Labem u Staré Boleslavi, kousek od Prahy. V tam-
ním zámku pobýval korunní princ Karel s Bourbonkou z Parmy Zitou. Rostl tedy
Václav v prestižním prostředí, v němž se následníci rakouského trůnu připravovali
na vládaření. Hlavně tím, že koňmo proháněli s brandýskými dragouny. K těm
se Václav nedal. Narukoval do reálného gymnasia. Po maturitě šel studovat na
vysokou obchodní školu do Prahy. V té době se zakoukal do místní květinářky Vil-
my. Protože byl mladík slušný, mravů víc tichých a nevážil si žertů a slov li-
chých, souhlasili rodiče se sňatkem. V roce 1936 si mladý inženýr otevřel
vlastní podnik. Šlo o krby a o zařízení k topení teplým vzduchem a o jejich
instalaci. Nacisté neměli Pavelkovy v lásce. Václava poslali do pracovního tá-
bora někam do Slezska a paní Vilmu do Terezína.

V roce 1949 dali Pavelkovi vale domovu a přijeli do Kanady. Usadili se v Mon-
treálu, kde mohl inž. Pavelka uplatnit své obchodní schopnosti u firmy, která
prodávala dřevo. Stal se jednatelem Sokola a připravil v roce 1951 první so-
kolské šibřinky. Rok na to zájezd na Čs. den do Masaryktownu u Toronta. Po sedm
let vedl české nedělní školení dětí. V roce 1974 se stal vedoucím Klubu mon-
trealských seniorů. Jako praktik a houževnatý pracovník usnadňoval život na-
ším starším lidem slovem i činem. Pozvedl úroveň jejich společenského života,
aby se necítili sami. Organizoval pro ně schůzky s přednáškami, s recitacemi,
s hudbou, s promítáním filmů z cest a s ukázkami uměleckých děl s odborným vý-
kladem. Dělá to dodnes. Při těchto schůzkách upozorňuje na aktuality důležité
pro členy klubu. Radí ve věcech daňových, nájemních i osobních. Stará se o za-
jištění výhod pro starší krajany ve veřejném sektoru ve spolupráci s jinými
ethnickými skupinami. V činnosti mu sekunduje vzácná manželka. Její domácí pe-
čivo, káva i servis, hlavně však její usměvavá vlídnost, mění schůzky v příjemné
besedy. Předvánoční tradiční bufet se stal dostaveníčkem našich seniorů a je-
jich hostů. Bývají vítání i příbuzní za návštěv u svých dětí. Kolik práce s
tím je, včetně dovozu a odvozu starších, vědí jenom Pavelkovi.

U nich najdete skromnost, upřímnost a přátelskou vřelost. Jejich přínos není
v radikálnosti, v silných slovech a v kritice, nýbrž v porozumění. U Pa-
velků nebylo a není společenských předsudků či stavovské povýšenosti. Stykem
s mladými a ve snaze jim rozumět jakoby se zaplňovala mezera mezi generacemi.
Kulturou, jemným chováním, respektováním odlišných názorů a životním slohem zo-
sobňují Pavelkovi etnické jádro demokracie. Záliba v květinách na záhradce a
v malém bytovém skleníku, láska k stromkům, záhonům se zeleninou, polím, loukám,
kopcům kolem jejich letoviska v Eastern Townships, láska ke kraji, který se zdá
být inscenací našeho vzdáleného domova na kanadské půdě, činí jejich život žá-
doucím i v exilu. Tam v Brome obrací večerní vánek stránky Vergiliových Buko-
lik k posílení víry ve vrozenou dobrotu člověka a v jeho citové hodnoty.

U Pavelků často zazní česká a jiná klasická hudba. Není to však jen z rozhlasu
či z desek. Inž. Pavelka je znamenitým
čelistou sólovým a komorním. Pavelkovi
navštěvují koncerty. Hudební znalosti
našeho předsedy udivují ne méně než
jeho znalosti encyklopedické. Má výho-
du výborné paměti. U Pavelků se čte.
Vrozená láska ke krásným věcem je pro-
hloubena vzděláním a zájmem. Svým mla-
dickým zjevem jsou Pavelkovi příkladem
pro tři generace. Dcera Ema a její man-
žel dali Pavelkovům Helenku a Petra.
Končíme náš hold inž. Pavelkovi a tri-
but jeho rodině exklamací: "Šťastný to
muž, šťastná to dvojice!" Děkujeme Vám,
drahý náš příteli, za dlouholetou obě-
tavou práci! Zůstaňte nám s manželkou
zdráv do dalších životních výročí! A
buďte oba šťastni!

Vaši přátelé -
senioři i nesenioři s dětmi.
Redakce t.l. se připojuje ke všem
gratulantům a posílá Pavelkovým do
Montrealu srdečné pozdravy.

ČESKOSLOVENSKÝ LEV

provedený ve 14K zlatě

Jako přívěšek k náramku, medailon,
jehlice do kravaty nebo do klopky.

Velikost 1 (ilustrovaná) — \$120 a daň
Velikost 2 (menší) — \$49 a daň

* * *

Veskeré opravy, předělávky,
odhady zlatých a stříbrných šperků

J. M. KLEIN - ZLATNÍK

5 Shuter St., Toronto
(vedle MASSEY HALL)

862-0807

zašílame na dobírku

Osobní půjčky na nejnižší úrokovou míru
Speciální vklady - Šeková služba

KAMPELIČKA

CZECHOSLOVAK TORONTO
CREDIT UNION LTD.

740 SPADINA AVENUE • TORONTO
ONTARIO M5S 2J2

Telephone: 925-0557

Úřední hodiny: V pondělí a v pátek od 10 do 7 hod.
Úterý, středa, čtvrtek, 10 do 5 hod.

Frankenské symposium

V květnu t.r. se opět po 4 dni konalo v bavorské vesničce Franken nad Ohří a nedaleko Chebu symposium pořádané za přispění několika organizací, od katolické Opus Bonum, přes sudeto-německou Ackermann-Gemeinde /které patří lesní objekt/ až po odborné vedení Pavla Tigrida ze "Svědectví". Frankenské symposium pro svou tolerantnost a otevřenost zástupců všech různých názorů a směrů probíhá v naprosto věcném, odborném duchu, bez v exilu tak častých střetnutí a emocí a zdá se, že jde o ojedinělou akci svého druhu, kde se člověk může skutečně "intelektuálně obnovit", zřejmě právě to, co mnohým v emigraci nejvíce chybí. Jisté na evropské půdě jsou další semináře, některé jako Akademické týdny bohužel zanikly, jiné možná trpí na přílišnou exkluzivnost, dají i prostředím/SVU ve Švýcarsku/ nebo příliš jednostranné zaměření/křesťanské odbory ve Švýcarsku/. Tím nechci upírat jejich význam. Po 4 roky se ve Frankenu diskutuje, za minulá léta zde byly semináře o vztazích mezi Čechy a Němci /a tzv. sudetskými Němci/, o problémech kolem únorového puče 1948/očima vítězů i poražených, vyšlo knižně za redakce Pavla Tigrida v kolínském Indexu/, loňní o vztahu mezi Čechy a Slováky/přijeli slovenští zástupci i z USA/. Letošním námětem byla "Česká kultura 20. století v životě české společnosti". Kulturní náměty mají pokračovat i v příštích letech. Že se Franken může konat jen díky zajištěné finanční základně a tím i vytrvalé snaze manželů Belcrediových, organizátorů z Mnichova, patří k nejdůležitějším přednostem symposia. Jinou dobrou vlastností je pozvání a setkání s novými příchozími z Československa /dobrovolně či nuceně odešlými/ a chartisty. Z těch dřívějších zde letos byl nejen tradičně Ivan Medek, Ivan Bitnar, Zdeněk Mlynář, Vítězslav Prečan, Agneša Kalinová, ale také teprve před nedávnem příšlý květoslav Chvatík, malíř a karikaturista Karel Trinkewitz /Hamburg/, nebo známý překladatel Jan Vladislav /Paříž/ či Karel Mácha/Mnichov/. Z USA a z Kanady přijela početná zastoupená garnitura z universit. Jen očekávaný Josef Škvorecký se opět omluvil pro nutnost stěhovat nakladatelství/což ostatně brzy čeká i "Svědectví". Tak Ladislav Matějka /Ann Arbor/ přednášel na thema "Pražský lingvistický kroužek a jeho soudci", Erazim Kohák /Boston/ měl zamyšlení nad smyslem české kultury "Úzkost a úcta". Další přednášku i vedení diskuse měl filmový kritik A. J. Liehm/Filadelfie/a takéž usazený germanista Rio Freisner. Z Kanady zde byl filmový absolvent Jan Uhde/Waterloo/ s příspěvkem k čs. kinematografii 60. let a k vývoji filmové distanciaci. Z Evropy zaujaly zejména 2 příspěvky: slavistky a autorky prvotiny "Návraty a jiné ztráty" Sylvie Richterové z Říma, a Karla Skalického, rovněž z Říma, vydavatele hodnotných "Studií", který měl úvahu o vztahu F.X. Šaldy ke katolicismu. Milan Schulz, dnes v RFE, si zavzpomínal na dobu kolem "LN" z tím i sebe z roku 1956. Z Prahy došly příspěvky Václava Černého a režimem dlouho a nelidsky vězněného básníka Zdenka Rotrekla, kterému v exilu vyšly sbírky "Hovory s mateřídouškou" a "Malachit". Přejme si, aby Franken pokračoval. Aby se zde objevily další tváře, profesori i literáti. Vedle Škvoreckého i Milan Kundera, Pavel Kohout, aby opět přijel Luděk Pachman a mnoho dalších, z Kanady třeba i filmový dramaturg a herec Vl. Valenta. Snad by se mělo i využít návštěvy germanisty V. Petra z Austrálie v záp. Německu. Zda zde také bude jednou lepší počasí než skoročeskoslovenské, t.j. pochmurno a chladno, zůstane otázkou i napřesrok. Materiály ze symposia, pokud existují přemě, lze dostat v knihkupectví DIALOG, Gutleutstr. 15, 6000 Frankfurt/M. 1, West Germany, stejně jako práce výše citovaných autorů.

Nevyřešené záhady

/Dokončení se str. 1./

že se člověk až bojí domyslet všechny důsledky. Faktem je, že Sověti mají velké zkušenosti při odstraňování svých odpůrců, ať už doma nebo v zahraničí. Cyanidové pistole, otrávené deštníky, dopravní nehody atd. Nelze říci, že Sověti měli skutečně prsty v atentátu na papeže, ale je třeba si uvědomit, že jeho smrt by Moskvě posloužila a že atentátník mohl mít konekce s KGB." Pachatel atentátu se z Turecka dostal do Iránu a odtamtud? Kdo ví, zda na pomezí mezi Iránem a SSSR nepřešel k Sovětům, aby dostal školení pro svou budoucí záškodnickou práci? Stejně tak i Oswald, vrah presidenta Kennedyho odešel z USA do Sovětského svazu a nebyl prý KGB vůbec v té věci vyslýchán, dostal povolení oženit se s neteří plukovníka KGB a nakonec dostal povolení odstěhovat se do USA se svou sovětskou manželkou a s dítětem. Pak se prokazatelně sešel s kubánskými a sovětskými agenty. Není jasné, proč se svobodný svět pokoušel ze všech sil popřít vůbec možnost jakékoliv účasti sovětské tajné policie na atentátu, při kterém John Kennedy přišel o život. Nedlouho poté, co donutil Chruščov odstěhovat útočné rakety z Kuby.. Misto KGB se podezírala CIA, Mafia, texasští olejoví magnáti, ultra-pravicové živly v USA a pod. "Sun" napsal: "Papež je nepřitelem Moskvy. Prohlásil, že se vrátí na polské území v okamžiku, kdy sovětské tanky překročí polské hranice. Jeho návštěva v Polsku změnila tvář východní a střední Evropy. Ovlivnila ustavení Solidarity. Zbavme se papeže a ochromíme duchovní cestu Polska ke svobodě." Papež bojoval aktivně proti marxismu, proti revolucím a terorismu /je mezi nimi spojení! v zemích tzv. Třetího světa. Když se Stalin jednou posměšně zptal, kolik divisi má papež, nepočítal s papežem Janem Pavlem II., který je pro světový komunismus daleko nebezpečnější, než jakákoliv vojenská síla. Článek v torontském "Sun-u" končí těmito slovy: "... vždy je lepší podívat se tváří v tvář skutečnosti a nepředstírat, že neexistuje. Na listině podezřelých je Kreml na prvním místě." /Redaktor Josef Josten patří mezi nejaktivnější čs. exilové novináře a žije v Anglii. Narodil se 24. března 1913. Oslavil tedy nedávno své 68. narozeniny./

B BENEŠ INN TAVERN
392 Eglinton Ave. W.

**Posloužíme Vám
7 dnů v týdnu!**

Obědy

Pondělí až pátek 12 do 2 odpo.

Večeře

Pondělí až čtvrtek 6 odp. do 12 več.

Pátek a sobota 6 odp. do 1 ráno

Neděle 6 odp. do 10 večer.

Live music

(čtvrtek, pátek a sobota)

U BENEŠI JAKO U MAMINKY

Pro rezervace volejte 481-1853

Patříte Kanadě

Kanada je tvá vlast. Každá provincie, každé město, každá vesnice. Atlantické provincie na východě, úchvatná oblast hlavního města, vysoké hory Skalisté na západě. Země neobyčejné přírodní krásy; rafinované i prosté příjemné krásy; s možností prázdninových zážitků v rozsahu, který žádná jiná země nemůže poskytnout. Tento rok poznej jinou část své Kanady.

... a Kanada patří vám

Canadá
Tolik možností, kam jít

Canadian Government
Office of Tourism

Office de tourisme
du Canada

JOSEF KOTRLÝ

PRAŽSKÉ POVSTÁNÍ 1945

Dokončení z min. čísla.

Česká národní rada neměla přímého telefonního spojení s Černinským palácem. Nechtěli jsme riskovat, aby se prozradilo, kde Rada právě sídlí, protože dělostřeleckým nebo leteckým bombardováním mohla být její činnost přerušena. Proto Rada ani do Mezinárodního červeného kříže netelefonovala přímo, nýbrž telefonovala do rozhlasu, z rozhlasu vyřídili příslušný vzkaz Mezinárodnímu červenému kříži a ten to poslem sdělil do Černinského paláce. Byla to cesta komplikovaná a zdlouhavá. Tyto průtahy, ač nebyly zamýšleny, nám pomohly získati čas.

Celé jednání a příprava k němu, náš pobyt v Mezinárodním červeném kříži a návrat se tak protáhly, že Rada byla znepokojena a měla strach o naši bezpečnost. Další nás volal a hledal rozhlasem. Vysílání učinilo zdrcující dojem na mou rodinu a přátele. Také přátelé v Radě řekli, že myslí, že jsme byli (Kutlvašr a já) buď zajati nebo zastřeleni.

Kutlvašr i já jsme byli s přijetím na Mezinárodním červeném kříži a v Černinském paláci celkem spokojeni. Němci se k nám chovali s vybranou zdvořilostí. Bylo to poněkud rozdílné chování, než jaké jsem zažil ve vězení v Hradci Králové u Gestapa.

Můj bratr Karel, který konal lékařskou službu v úseku Pankráce, v neděli večer telefonoval a vytýkal, proč chodím do «jámy lvové» a proč prý zrovna já.

Pokračuji nyní v citování svého květnového memoranda:

«Parlamentáři se vrátili v neděli už za tmy a podali zprávu Národní radě. Rada konstatovala, že první předpoklad pro jednání, že totiž bude zastavena palba a postup německých vojsk, jak bylo slíbeno, splněn nebyl. V rozhlasu bylo jednání Němců, kteří pokračovali v dělostřelecké palbě, odsouzeno a byly vydány nové a nové výzvy, aby se zlepšovaly barikády a aby obyvatelstvo v boji vytrvalo.»

Tak nastala noc a trochu bojového klidu a štábní kapitán Nechanský krátkou nohou vysíláčkou urgoval Londýn o zbraně a o pomoc. Čekali jsme celou noc na zbraně a na pomoc. A přišlo pondělní ráno do kruté skutečnosti, že slíbená pomoc nepřišla.

Během pondělí dne 7. května přišla do České národní rady zpráva obvyklou cestou přes Mezinárodní červený kříž a pražský rozhlas, aby zastupci Rady přišli a převzali Černinský palác. Zpráva byla zřejmě zkomolená. Rada ji přijala tak, jak ji dostala, a rozhodla, že jde o věc čistě vojenskou, totiž o obsazení budovy. Vyslala gen. Kutlvašra a podplukovníka gen. štábu Františka Bůrgera-Barthoše, aby palác převzali. Měl jsem ihned pochybnosti, že by šlo o převzetí Černinského paláce. A vskutku za několik hodin po odchodu obou důstojníků došla nová zpráva, opět tou zdlouhavou cestou, aby přišel dr. Kotrly převzít Černinský palác. Česká národní rada tušila, že oba důstojníci nemohou věc vyříditi a proto mne poslala za nimi.

Šel jsem opět pěšky do Thunovské ulice do úřadoven Červeného kříže. Tam jsem zjistil, že jsem byl povolán, abych převzal v Černinském paláci sdělení polního maršála Schörnera. Jestliže při první návštěvě jsme se pohybovali volně a svobodně a nezaváděli nám oči, při druhé návštěvě nám němečtí vojáci, jakmile jsme nasedli do automobilu, oči zaváděli. Počínali si s vybranou zdvořilostí. Asi nechtěli, abychom viděli pohyby německých jednotek, nebo spíše, jak balí a připravují se k odchodu.

K. H. Frank učinil ještě jeden pokus o nějakou politickou dohodu. Zdůrazňoval svůj kladný postoj «k tomuto prostoru» i k Čechům a tvrdil, že chce vybudovati předpoklady, které by umožnily přechod do mírových dob a že k tomu cíli nařídil propuštění politických vězňů. Rekl, že Terezín je pod ochranou Mezinárodního červeného kříže a že osoby tam internované jsou propuštěny. Projevil ochotu, že odstoupí a že prohlásí protektorát za zrušený.

Moje odpověď byla, že Česká národní rada a český národ trvá na kontinuitě Československé republiky a že nějaké jednání o zrušení protektorátu anebo o odstoupení Franka jako státního ministra jest bezpředmětné. Ani vláda v Košicích ani český národ nikdy protektorát neuznávali.

Toto byla labutí píseň zkrachovaného knihkupce a sudetského politika K. H. Franka. Generál Toussaint, který byl přítomen, se ujal vyjednávání a K. H. Frank tam seděl jako bez ducha a už do jednání nezasahoval.

Během svých cest do Německa a rozhluví s říšskými Němci a to i se členy Hitlerovy strany, jsem poznal, jak veliký je rozpor mezi sudetskými Němci a Němci z Říše. V druhé polovině války říšští Němci vyčítali sudetským Němcům, že oni válku zavínali a že se obyvatelům německé říše vedlo lépe bez sudetských Němců.

Zkušenosti během jednání 6. i 7. května mi ukázaly, že K. H. Frank už o ničem nemůže rozhodovati. Informace, kterou jsem dostal od Rudolfa Schmeltzera, že Frank je v nemilosti, byla správná. Říšští Němci (Gestapo i vojáci) se snažili o nějakou dohodu, protože civilní správa K. H. Franka v protektorátu se bez jakéhokoli varování zhroutila.

Jednání s gen. Toussaintem bylo zase velmi dlouhé. Věděl jsem, že se naše situace nijak nezlepšila a snažil jsem se získat čas. Rekapituloval jsem mu všechny věci z předchozího dne.

Budu citovati zase doslovně své memorandum z té doby:

«Vyhledl jsem Němcům, jak se Češi dívají na celou věc politicky, že nemůže být ani řeči o nějakých výhodách pro ně a zopakoval jsem všechny snižnosti, které Češi vůči Němcům mají. Vyhledl jsem všechny hrůzy, které náš národ musel podstoupiti, abych ukázal, jaká je mentální

českého lidu, a že Česká národní rada nemůže jim dělat žádné ústupky. Šlo by jenom o faktické uspořádání, než přijdou spojenecká vojska, event. vláda z Košic, aby se zabránilo dalšímu ničení Prahy a krveprolévání, když válka je stejně prakticky skončena vlivem spojenců. Měl jsem dojem, že Němci jsou si toho vědomi a že chtějí alespoň v poslední chvíli si získati nějaké výhody.

Ohražoval jsem se stále proti dalším vojenským operacím a bombardování Prahy, které trvalo, a upozorňoval jsem na to, že nálada českého obyvatelstva je velmi pohnutá, že Češi jsou na nejvyšší míru rozrušení. Upozorňoval jsem také na to, že my se chováme úplně podle principu mezinárodního práva, kdežto Němci ne. Upozorňoval jsem dále na násilnosti oddílů SS vůči bezbrannému obyvatelstvu, na vraždění nebojovícího obyvatelstva a na to, že proti mezinárodním zvyklostem Němci ženou české ženy a děti před svými tanky. Gen. Toussaint prohlásil, že Wehrmacht to nedělá, že to nanejvýše dělají oddíly SS. K tomu jsem přisvědčil a on slíbil, že bude okamžitě intervenovat.»

Jednání dopadlo negativně, protože Němci trvali na svém požadavku, aby byly odstraněny barikády. Žádali, aby jim byla dána možnost volného průjezdu, aby mohli provádět své vojenské pohyby. Mysleli jsme, že jde opravdu o volnost pohybu směrem na východ, aby udrželi frontu proti sovětským tankům. Ve skutečnosti však chtěli odtrhnouti do americké zony.

Po návratu do Bartolomějské ulice, sídla Rady, podal jsem zprávu o celém jednání. Smrkovský mne ostře kritisoval, proč prý jsem se pouští do nějakého jednání, když šlo pouze o předání Černinského paláce. Jeho výbuch nebyl nijak logický a také Rada po mém vysvětlení můj postup plně schválila.

Během noci nepřišla zase žádná pomoc, ale zato už jsme měli zprávy o kapitulaci německých branných sil. Tak došlo k jednání s gen. Toussaintem, tentokrát v místnostech Rady. Gen. Toussaint učinil na nás dobrý dojem svým gentlemanským vystupováním, zejména na dr. Pražáka. S počátku se německý generál pokoušel docílit nějakou dohodu, ale Rada žádala německou kapitulaci. Myslím, že na Toussaintovo rozhodnutí mělo největší vliv naléhání gen. Kutlvašra, který ho doslova přemluvil, aby kapituloval, že další boj nemá smyslu. Toussaint řekl: «Toto je nejtěžší rozhodnutí, které za těchto okolností musí vojenský velitel učiniti.»

Poznamenal jsem si jeho slova: «Nikdy žádný národ nebyl tak strašlivě poražen jako národ německý. Nikdy žádný národ neklesl tak hluboko. Jsme úplně zehraní, vračme se do země, kde nemáme žádný domov, naše domy jsou rozbořeny, nemáme peníze, naše ženy a děti jsou mrtvé. Nechovte se k těm lidem nijak zle, byli jsme stejně strašlivě potrestáni.» A dodal: «Stalo se nám po právu.»

Jednání bylo pro mne dlouhé a vyčerpávající, neboť se vedlo česky a německy. Formulace jednotlivých bodů i protokol byly v obou řečech. Strádal jsem překládáním a diktováním protokolu a opravováním slov. Jednání bylo několikrát přerušeno. Konalo se však s naší strany už v docela jiné náladě: válka končila.

Syna gen. Toussainta jsme nechali odejít s otcem, ač Smrkovský byl toho mínění, že bychom měli nadporučíka Toussainta zastřeliti. Dr. Pražák zbledl pobouřením, ale rychle jsem ho uklidnil a řekl jsem, že když jsme sblížili jeho propuštění, samozřejmě slovo dodržíme.

Text německé kapitulace zněl:

«Česká národní rada oznamuje: Protokol o provedení formy kapitulace německých branných sil, sepsaný dne 8. května 1945 v 16 hodin za přítomnosti osob na protokolu podepsaných, zní takto:

1) Plnomocník velitele německých branných sil popisuje ujednání o způsobu stažení všech německých branných sil inklusive letectva všech velitelství, svazů zbraně SS, policie a všech státní i vojensky organizovaných jednotek v oblasti Prahy a okolí. Počátek odchodu jednotek dne 8. května 1945 v 18 hodin.

2) Ujednání toto neovlivňuje podmínky, které byly dány těmto jednotkám od velitelství spojeneckých (amerických, anglických a sovětských) bojových sil.

3) Německé ženy a děti, pokud neodejdou s jednotkami, z Prahy se stahujícími, stojí pod ochranou Mezinárodního červeného kříže, který o ně pečuje a zařídí jejich odtransportování.

4) Všechni váleční zajatci spojeneckých národů a všechny internované a zatčené osoby budou ihned propuštěny a dány k dispozici českým policejním úřadům.

5) Odevzdání zbraní se provede takto: všechny těžké zbraně budou odevzdány po opuštění Prahy na okraji města a převzaty od československé národní armády.

Letadla zůstanou na obou letištích v Ruzyňi a ve Kbělicích.

6) Odevzdání všech ostatních zbraní bude provedeno před dosažením americké demarkační čáry československé armády.

Veškeré zbraně budou i s municí a nic nebude úmyslně poškozeno.

7) Odbavení zákopnicko-technických záležitostí (nálož v mostech, podminování ulic, budov) určí zmocněný generál zvláštní předávací oddíly pod velením důstojníka (major Zehres).

8) Jednotky jsou oprávněny vzít ze skladů nutná množství potravin. Zbytek bude v pořádku odevzdán orgánům čs. národní armády.

9) České obyvatelstvo nebude činit obtíže odcházejícím německým jednotkám.

Skončeno, podepsáno.

Dr. Albert Pražák, v. r., Josef Smrkovský, v. r., dr. Jos. Kutrly, v. r., kpt. Jaromír Nechanský, v. r., gen. Karel Kutlvašr, v. r., pplk. gen. št. Fr. Burger, v. r., pplk.

JUDr. Josef Kotrly,
autor reportáže.

JUDr. František
Schwarzenberg.

gen. št. Jaromír Kadaňka, v. r.

General der Infanterie Rud. Toussaint, v. r.

Dodatek k protokolu ze dne 8. května 1945.

Generál Toussaint prohlašuje, že svými silami potlačit případná hnízda odporu německých jednotek, která neuposlechnou jeho rozkazů.

Skončeno a podepsáno.

Toussaint, v. r. "

Jiná jednání České národní rady.

Pokud jde o jednání s Vlasovci moje záznamy z té doby zní:

«Vlasovci se nám nabídli sami a prohlašovali, že chtějí bojovat po našem boku jako Slované. Pozorovali jsme však, že nejsou ideologicky jednotní. Ti lidé, kteří se nám nabídli bez jakéhokoli vyjednávání, bojovali po našem boku, ať už jako jednotlivci, nebo na vlastní pěst. Viděli jsme vojáky, kteří se od svých jednotek odloučili a bojovali s námi na barikádách proti Němcům. Byli to lidé, kteří říkali, že jsou sovětskými občany, že se chtějí vrátit domů a že byli donuceni, aby vstoupili do Vlasovovy armády. Šli nám pomoci a prakticky dokázali slovanskou vzájemnost a sami na tuto slovanskou příbuznost poukazovali.

Část Vlasovců byli lidé, kteří chtěli z této pomoci vytlouci politický kapitál. Česká národní rada se dostávala do svízelných situací. U Rady byl spojovací důstojník, který výslovně prohlašoval, že Vlasovovo velitelství žádá požadavků politického rázu neklade, že Vlasov sám je nemocen a velení nemá. Na druhé straně Rada byla velmi překvapena, když slyšela z rozhlasu zprávu, že Rada navštíví generála Vlasova. Bylo to také ihned dementováno. Později nám bylo hlášeno, že Vlasovovy oddíly se chtějí zmocnit rozhlasu pro sebe a jenom vyjednáváním našeho důstojníka s nimi se podařilo věc odvrátit. Zdržují, že Vlasovci se chtěli rozhlasu zmocnit násilím a chtěli naň útočit, nebudeli jim vydán. Naše posádka v rozhlasu se jim opřela a málem by bylo došlo k boji mezi Vlasovci a našimi oddíly v rozhlasu. To ukazuje, jak nepřehledná a delikátní byla situace. Česká národní rada žádných politických koncesí neučinila a ani k nějakému jednání nedošlo. Přijali jsme prostě fakt, že Vlasovci bojují proti Němcům, nebo, jak oni říkali, proti společnému nepříteli.»

Nelze popírat, že pomoc Vlasovců nám podstatně pomohla, zejména na úseku Lobkovicova náměstí a západně od Prahy. Zasíla také zmatek do řad a myslí Němců. Sluší uvážiti, že jsme byli beze zbraní a bez pomoci a, což bylo ještě horší, i beze zpráv.

V Sociálním úřadu hlav. města Prahy jsem dostal prázdnou kancelářskou místnost a náš tajemník dr. Jan Pačocka poslal za mnou návštěvníky, hlavně cizince. Jeden z prvních cizích návštěvníků 8. května byl dr. Marek, který prohlásil, že býval až do okupace Rakouska Němci rakouským vyslancem v Praze, že v Praze zůstal přes válku a žádal, abychom poskytl ochranu Rakušánům, kteří právě v Praze jsou. Jeho totožnost byla potvrzena a mně uloženo, abych s ním jednal. Dr. Marek řekl, že rakouští občané v německých uniformách na výzvu rozhlasu složili zbraně a nyní si nejsou jisti svými životy. Podobně je tomu s rakouskými ošetřovateli a úředníky. Navrhl jsem dr. Pražákově, abychom uznali, že Rakousko jest samostatný a Československu přátelský stát, se kterým Československo není ve válce. Česká národní rada můj návrh přijala a vydala jsme dr. Markovi budovu bývalého rakouského vyslanectví, aby tam zařídil rakouský repatriční úřad, a také jsme prohlásili, že rakouští občané nemají být považováni za nepřátele. Tím normalizovala Národní rada diplomatické vztahy mezi Rakouskem a Československem. Rakušané potom ještě žádali o potraviny, léky, dopravní prostředky a «glejt» pro volný průchod pro repatrianty. Všeho se jim dostalo. Ani jsme si tehdy nepomysleli, jak důležitou věc jsme provedli.

Československá vláda toto uznání Rakouska de iure plně honorovala a ministerstvo zahraničních věcí si ode mne vyžádalo ještě vyjádření a potvrzení, že Rakousko bylo de iure uznáno. Také navázala s Rakouskem normální diplomatické styky.

Ze Strasburku dojel můj starý přítel dr. Guy Henri, který býval na francouzské misi v Praze před válkou, aby převzal budovu francouzského vyslanectví a pečoval o repatriaci Francouzů. Obyvatelé Alsaska a Lotrinska byli odvedeni do německé armády a do pracovních oddílů. Ti, kteří byli v Praze, se přidali za povstání k nám a pomohli nám zachránit pražské letiště před zničením ústupujícími Němci. Také nás navštívil několikrát švédský konsul i konsul holandský. Velice mi pomáhal dr. František Schwarzenberg, který hned v prvních dnech bojů se dal

President dr. Edvard Beneš /1884-1948/ a paní Hana Benešová /1885-1974/. Vrátili se do osvobozené Prahy dne 16. května 1945.

Radě k dispozici a byl stále s námi. Denně byl ohlazen a oděn ve vyzdobené uniformě důstojníka jezdeckého pluku. Jeho znalosti řeči, vybrané chování a ochota k práci byly pro nás velkým přínosem.

Národní rada vydala různá nařízení administrativní. Důležité bylo zajištění veřejné správy, neboť po odchodu německé armády hrnuli se do pohraničních okresů lidé, kterým se říkalo „zlatokopové“, aby plundrovali a obhacovali se. Našel jsem na to jednoduchou formuli. Každá česká okresní politická správa dostala na starost jeden okres v pohraničí a tak byla veřejná správa velmi rychle obnovena.

Německé marky byly staženy. Tím okrajové okresy sice trpěly, než byla obnovena korunní měna, ale Národní banka získala celý poklad německých marek, které byly cennou cizí valutou.

Ohled na odchodu Němců počala čs. vojenská správa sbírat německé zbraně a zajišťovat válečnou kořist. Vojenské úřady vydaly vyhlášku, kterou se nařizovalo civilnímu obyvatelstvu, aby odevzdalo všechny zbraně. Smrkovský přišel do Rady a byl nad tou vyhláškou velmi rozčilen. Obhajoval jsem postup vojenských úřadů, ale Smrkovský trval na svém, že se vyhláška nesmí týkat zbraní závodních milic. Přes můj odpor a za pasivního mlčení přítomných členů Rady nadiktoval Smrkovský nařízení Rady, že ten, kdo se pokusí odzbrojit závodní milice, bude potrestán smrtí.

Musím se také zmínit o pokusu České národní rady získat zpět k Čechám území kladské. Hrabství Kladské ztratila Marie Terezie v Sedmileté válce spoju se Slezskem. I přes dlouhou pruskou okupaci a německé školy zůstaly vesnice, přilehlé k Náchodu, stále české. Měl jsem styk se starosty těch 14 českých vesnic. Obyvatelstvo dychtelo po přičlenění k Československu. Dr. Pražák pověřil mne a dr. Václava Černého, abychom inkorporaci kladského území připravovali. Pěti docenta Černého byla vydána publikace „Naše Kladsko“. Zařídil jsem pomoc v zásobování obyvatelstva, pražská konsistoř poslala české kněze do far na kladském území. Hrabství Kladské bylo totiž součástí pražské církevní provincie a pražský arcibiskup měl pravomoc v Kladsku. Chtěli jsme v podstatě malou úpravu hranic, která by zlepšila komunikace a dala průmyslovému Náchodu zemědělské zázemí a rekreatické možnosti. S místopředsedou vlády Gottwaldem jsem o té věci mluvil, a ač nejvil nějaké zvláštní nadšení, mínil, že by se to mohlo zkusit, abychom ty české vesnice dostali. Diplomatické noty sovětské vlády naší vládě, označující některé členy Rady za osoby nepřátelské Sovětskému Svazu a žádající odstranění signatářů německé kapitulace, vřhly stín na všechny členy Rady a na akce Radou doporučené, a tak se na Kladsko zapomnělo.

České povstání bylo tak nečekané a členové České národní rady s výjimkou dr. Pražáka tak málo známi, že nám skoro nikdo nedůvěřoval. Svýcaři na Mezinárodním červeném kříži a říšští Němci, s kterými jsme jednali, byli překvapeni, že jednájí s civilisovanými a vzdělanými lidmi.

Německé vojenské jednotky měly příkaz, aby potlačily vzpouru civilního obyvatelstva a chovaly se k ozbrojeným civilistům krutě, ale někdy se ochotně vzdaly českým vojenským jednotkám nebo i samotnému důstojníku v uniformě. Při bojích o Masarykovo nádraží pronikly německé vojenské oddíly až do Lidového domu a německý velitel nařídil jako represálii zastřelení každého páteho zajatého muže. Stačil však zákrok českého vojenského velitelství v Karlíně a několik set českých zajatců bylo propuštěno.

Němečtí vojáci nedůvěřovali civilistům se zbraněmi v ruce. Báli se opustití svá opevněná místa, neboť nevěděli, kam mají jít. Za bojů došla zpráva do Rady, že německý major, který velel posádce na Wilsonově nádraží, se chce vzdát, ale žádal, aby přišel důstojník stejné hodnosti. Nikdo jiný nebyl po ruce než dr. František Schwarzenberg v uniformě poručíka jezdeckého pluku. Požádal jsem ho, aby Wilsonovo nádraží převzal. Namítal, že má nízkou vojenskou hodnost, že není ozbrojen a železniční vůbec nerozumí a co že si počne s Wilsonovým nádražím. „Představ se mu, že jsi Prinz von und zu Schwarzenberg, a uvidíš, že se zdvořilostí přerazí“, řekl jsem dr. Schwarzenbergovi, „pak nádraží nech železničákům“. Dr. Schwarzenberg se vrátil za hodinu a referoval, že to dopadlo přesně, jak jsem předvídal a celá posádka kapitulovala, ač nebyl vůbec ozbrojen.

Ač čs. vláda v Košicích ihned uznala Českou národní radu, nebyla si jista smýšlením čs. obyvatelstva. President Beneš po svém návratu nám řekl: „Jestli pak víte, v čem je váš největší historický čin?“ a pokračoval: „Němci pouštěli do světa zprávy, že Češi se spřátelili s tím jejich systémem, že protektorát chtějí. Rozesílali do světa obrázky. Šlo to do Španělska, odtud do Ameriky a tím se ope-

rovalo proti nám. Vaší největší zásluhou bylo to, že když přišla vláda, že jste vůbec nevážali a dali jste jí moc do rukou. Celý svět se na to díval.“

Sovětský generál Rybalko po svém příjezdu do Prahy byl překvapen nadšeným přijetím, ale ptal se gen. Kutlvašra, zda nejsou obavy z podvratných elementů. Dlouho nám nedůvěřoval. Ale musí se mu dát všechna čest, že, pokud vím, nebyli žádní Češi zadrženi jako rukojmí a nebyli poslání do Ruska tak, jako se to stalo na Slovensku.

Vláda byla povolná z Košic, až se Rusové přesvědčili, že české obyvatelstvo nekolaboruje s Němci a není záškodnické. Rusové zřejmě věřili německé propagandě, že Češi jsou v protektorátu šťastní a že s Němci spolupracují.

Podpísáním kapitulace padla do našich rukou velká válečná kořist. Ustupující německá vojska vezla s sebou zbraně, válečný materiál a bohaté zásoby, byl hnán dobytek a převáženo majetek civilního obyvatelstva. To všechno podle práva patřilo nám. Po příchodu ruské armády se pokoušel gen. Kutlvašra jednati s gen. Rybalkem o válečné kořisti. Rybalko odpověděl, že dohoda byla uzavřena přímo s prezidentem Benešem. Záhy došlo ke konfliktům, neboť Rusové považovali za válečnou kořist vše, co se nalézalo na území, kde se ruská vojska zdržovala. Já jsem se stavěl na logické a právní stanovisko, že Československo je jedním z národů, který vede válku s Německem, a že to, co jsme ukofistili, je naše. Sám jsem o své újmě dal mnoho instrukcí, aby se válečná kořist ukryla před Rudou armádou. Dobytek a koně, opuštěné Němci, se přidělily českým zemědělcům. Velmi jsme pomohli také vyplundrovanému Slovensku.

Hned po podepsání německé kapitulace mne vyzvala Rada, abych písemně vypracoval referát o jednání na Mezinárodním červeném kříži a u K. H. Franka. Nadiktoval jsem sl. Rackové memorandum, jehož kopii jsem si ponechal.

Když jsem 8. května pozdě v noci usínal, slyšel jsem dunění vojenských automobilů odcházejících poražených armád. Díval jsem se předtím chvíli u Národního divadla na jejich odchod bez jakéhokoli pocitu; necítil jsem ani nenávisť ani radost a odešel jsem domů. Než jsem šel spát, napsal jsem si několik hesel, co se má druhého dne zafidit:

— Zítřka pracovat, aby město dostalo mírový vzhled — volná doprava — obnovit elektrický proud — telefon — děti do školy.

To už byl mír a cítil jsem, že budeme mít plné ruce práce s budováním státu.

Před dvaceti lety v květnu 1945 jsem si kladl otázku, zda já sám jsem jednal správně, zda vyjednávání s Němci nebylo nějakou zradou. Zadal jsem presidentovi republiky dr. E. Beneš, aby mi řekl, pro klid mého svědomí a k vůli mým dětem, zda bylo v mém jednání něco nesprávného. To bylo po první ruské notě a já jsem intervenoval za gen. Kutlvašra. Moje audience byla časné ráno, stáli jsme u okna a dívali jsme se na Prahu v ranním oparu mlhy. President mi položil ruku na rameno a řekl: „Česká národní rada jednala správně a jsem vám vděčen, že jste mne a vládu bez výhrad přijali. My jsme také jediná z vlád v exilu, která se vrátila. Také si nedovedu představit, kde bychom byli, a co bychom dělali, kdyby Praha byla zničena.“

I po druhé sovětské notě mne ujistil předseda vlády Zdeněk Fierlinger a stát. tajemník Clementis, že Česká národní rada i já osobně jsme jednali správně a korektně, ale doporučili, abych odešel do ciziny a sešel Rusům s očí. Dostal jsem místo v diplomatické službě v Kanadě. President republiky i celá tehdejší čsl. vláda včetně komunistů se vůči mně zachovali velmi slušně.

Nyní po letech vidím, že většina členů České národní rady se dopustila chyb. Spáchali hříchy důvěřivosti a naivity, byli i ne vlastní vinou. Všichni jsme věřili, že spojení jsou jednotní a že se předhánějí v horlivosti pomoci Československu, ukřivčovanému v Mnichově. Byli jsme tak zdeptáni okupací, že jsme tomu chtěli věřit. Také jsme věřili, že se komunisté změní a že chtějí spolupracovati na rekonstrukci Československa. To nám také říkal celou válku zahraniční rozhlas.

Byl to pro mne strašlivý otřes, když jsme četli sovětskou notu, že ti členové Rady a vojáci, kteří podepsali kapitulaci gen. Toussainta, jsou nepřátelé Sovětského svazu, protože umožnili, že půl milionu německých vojáků přešlo do americké zony a tím posílili vojenský potenciál nepřítel. „Nepřítel?“ ptal jsem se, „kterého nepřítel?“ „Nu, Rusové tím míní Spojené Státy“, zněla odpověď Fierlingerova.

Ale osobně mne to nebolelo. Jsem z moravské vesnice a moje máma mi jako chlapec vyprávěla o krásné zlaté Praze, kde byla na sokolském stětí na přelomu století, o Národním divadle, které národ postavil, o museu království českého, o královském hradě. Stále v duchu vidím to zamléžlé město z pracovního presidenta Beneše a hřeje mne to, že jsem trochu pomohl, aby jeho starobylost, architektura a památky byly zachovány pro budoucí generace. Francouzský král Jindřich IV. řekl: „Paris vaut bien une messe“ a změnil své náboženství; tak si říkám, že město Praha a statisíce Pražanů stály za to vyjednávání s Němci.

K osobě JUDr. Josefa Kotrlého: Narodil se 4. července 1903 v Bludově na Moravě. Studoval na reálném gymnasiu v Litovli a na právnícké fakultě KU v Praze. Písal v Č. Budějovicích a v Náchodě. Byl sociálním demokratem a byl zvláště aktivní v Dělnické Akademii. Za války šel poblíž Hronova a na úřadu v odbojové práci byl vyšetřován Gestapem. Po válce se stal místopředsedou Zemské národního výboru a poslancem gen. konsulem v Montreálu. Po únorové puči v r. 48 pokračoval v činnosti v exilu. Věnoval se obchodní činnosti a zemřel v Montreálu.

DR. ALOIS ROZEHNAL

Žije v New Yorku, USA.

28. května 1981 se dožil sedmdesátých pátých narozenin. Narodil se v Bystřici na Moravě 28. května 1906. Svoje vzdělání získal na francouzské univerzitě v Dijonu a na staroslavné Karlově univerzitě v Praze. Studoval románské jazyky a právní vědy. Na Karlově univerzitě získal doktorát právních a státních věd. Po celý svůj život byl věrným synem rodné Moravy a demokratického Československa. Byl to muž úsilovné práce pro své spoluobčany. Zůstal věrný křesťanským zásadám, ve kterých byl vychován a které prostupovaly jeho celoživotní práci. Těší se velké oblibě katolického lidu na Moravě. To bylo také doporučením pro jeho kandidaturu do Ústavodárného Národního Shromáždění. 26. května 1946 byl zvolen poslancem.

Dr. Alois Rozehnal byl na půdě parlamentu velkou osobností. Jeho bohaté znalosti všech oborů práva a značná technická pohotovost vzbuzovaly obdiv u přátel a přirozeně nenávisť u komunistů, kterým se na obhajobu jejich jednání nedostávalo argumentů a ten nedostatek potom zakrývali kritikou komunistických frází. Projevy Rozehnalovy byly vždy velmi dobfé promyšleny a opíraly se o skutečnost. Alois Rozehnal byl na technické tribuně sněmovny prokurátorem, který obžaloval komunisty z činu, které odporovaly principům demokracie a československým zákonům. Komunistům byl velmi nebezpečný tím, že dokázal odhalit veškeré jejich úskoky, kterými se zmocňovali vlády nad Československem.

V listopadu 1947 navštívil prezidenta a upozornil ho na ohrožení demokratické

Jeho články v krajan-ském tisku nutí k přemýšlení. Neboť se vyjadřit svůj náor, i když se liší od "oficiální" verse. Věř, že skutečná demokracie je diskuse. Pro to všechno mu od srdce gratulujeme a přejeme zdar..

ho systému v Československu. Přirozeně, že ani před veřejností nezastíral vážnost situace jak se u nás vyvíjela po Stalinovu zásahu při přijetí Marshallova plánu. Komunisté si byli velmi dobře vědomi, že v demokratických volbách neuhájí své vedoucí postavení a proto připravili únorový puč. Při jeho přípravě si komunisté rozdělili své nepřátele do několika skupin a připravili postupnou jejich likvidaci. Dr. Alois Rozehnal byl zařazen do první skupiny. Bylo pro něho štěstí, že se mu podařilo všas opustit zem. Jinak skončil tak jako jeho kolegové Sochorec, Broj, Plesl a další.

Život v exilu naplnil Alois Rozehnal vědeckou prací. Celá řada jeho vědeckých pojednání byla vydána Křesťanskou akademií v Římě. Velmi si vážil jeho studie o dr. Englišovi. Tento národohospodář a čsl. ministr financí, rektor Karlovy university skončil svůj život zásluhou komunistů v bídě. A když národ neměl možnost se ho zastat v jeho rodné zemi, učinil tak daleko od ní — Englišovy Hrabyně — Dr. Alois Rozehnal.

Nelze dostatečně ohodnotit vědeckou, politickou a sociální práci Rozehnalovu pouze v novinovém článku. K tomu by bylo zapotřebí velké knihy. V den jeho narozenin si uvědomujeme jeho velkého úsilí, které ve prospěch nesvobodného Československa věnoval.

Těchto několik slov, které jsem napsal, je pouze kytice skromná — náš oslavence by si zasloužil vavřínové věnce.

Jeho přátelé po celém světě mu budou za jeho práci vděční a pro budoucnost přátel do dalších let pevně zdraví a Roží požehnání.

F. Desenský.

ČESKOSLOVENSKÉ NÁRODNÍ SDRUŽENÍ

Přes weekend 16. a 17. května 1981 Čsl. Národní Sdružení v Kanadě konalo svůj XXXIII. Kongres, nazvaný Kongresem Pavla Javora k uctění památky náhle v lednu zemřelého básníka exilu Pavla Javora — dr. Jiřího Skvo-ra, v hotelu Parc Regent (La Cité) v Montreálu.

S Kongresem byl spojen v sobotu večer banket, kde za přítomnosti mlu. předsedu pozdravil Kongres Hon. John Cline. Podané zprávy, mimo různé jiné činnosti, obsahovaly: velké listinné podání o persekuci Chartistu v ČSSR, zaslání ke konferenci v Madridu, jež bylo použito Kanadskou delegací v jejím přednesu; uzavření smlouvy s Kanadskou vládou ve věci imigrace; pomoc nově přicházejícím krajanům: spolupráce s "Group of Seven", kde byla společná podání ve věci lidských práv a ve věci repatriace ústavy; uzavření dohody s MMI o zřízení Fondu pro uprchlíky (MMI Refugee Fund), kde dary na tento účel jsou odpočitatelné od daní, atd.

V nedělních volbách byl zvolen předsedou br. J. G. Corn, místopředsedy dr. Lad. Hudák z Ottawy, Jan Drábek z Vancouveru a M. B. Hrubá z Kitcheneru; pokladníkem dr. Ševčík z Cambridge, jeho zástupcem V. L. Dobner z Toronto. Věstník povedl br. Ivan Haas z Toronto.

Ve své pláňování do budoucna Kongres rozhodl, aby příští Kongres v roce 1982 se konal v oblasti odbočky Calgary a dokonce už se odvolalo o pláň na Kongres 1983. Celé jednání bylo vedeno velice věcně, bez dlouhých řečí, a v přátelském duchu opravdové spolupráce všech odboček a delegátů.

Dr. J. Drábek.

VÝZNAMNÝ DEN V ŽIVOTĚ MAJORA KASANDY

Maj. Jaroslav Kasanda skončil svou kariéru v kanadské armádě a v mládí věku 55ti let odešel do výslužby. Prozněl mu však, že zůstane i nadále činný na poli tělovýchovy, nejspíše jako poradce. Jeho zkušenosti budou tedy využity a práce se nekončí. Zmýšlí také shromáždit veškerý písemný a obrazkový archiv a napsat historii školy pro fyzickou zdatnost a rekreaci při Canadian Forces Base Borden, Ont., které po tři roky velel. Kdo by si ve staré vládě před 55ti lety, kdy se narodil, pomyslel, že se jednou ocitne v Kanadě a dotáhne to na majora kanadské armády...? Narodil se 4. dubna 1926 v Českých Budějovicích, kde absolvoval také základní vzdělání. Studiu na pražské vysoké škole obchodní však v důsledku komunistického puče nedokončil. Jako mnoho jiných československých po únoru 1948 hledal cestu "ses kopečky" na Západ, až ji našel a tak se dostal do sběrného tábora v západním Německu. Teprve se chodilo přes kamýskové kepy a hlavně v noci. Koho chytli, ten dostal obyčejně 2 roky v komunistickém vězení, někteří více. Jiná cesta než to o riskantní nebyla. Přecházeli jednotlivci i skupiny /hlavně naši letci z Anglie/. Hladý Kasanda se nakonec dostal do studentského tábora pod ochranou organizace IRO (International Refugee Organization) v Lidské burze v blízkosti Stuttgartu. Od září 1948 začal s ostatními československými studenty na svobodné Masarykově univerzitě v Bělehradě studovat fyziku. "Dobrá" redigoval její Vlasák a bratři Galatové, nadával na mizerou stravu a už tehdy se "ževal" v dobové fyzické kondici. A nejen proto, že se tradovalo, že kanadské náborové komise na takové věci hledí, omakávají svaly a předkládají žadatelům o emigraci do Kanady k podpisu písemné závazky, že jeden celý rok vydrží pracovat na farmě nebo v lese. Jeho začátky v Kanadě nebyly lehké a jako každý jiný se snažil naučit anglicky po večerech, protože denní kurzy se stipendiem neexistovaly. Za 3 roky po příchodu do Kanady se přihlásil jako prostý voják do pluku Princess Patricia's Canadian Light Infantry. To bylo v roce 1952. Sloužil maj. v záp. Německu a absolvoval britskou školu pro fyzický výcvik v Aldershot. Byl povýšen na četáře /Sergeant?/ a postupně sloužil na mnohých základnách, hlavně v Nanaimo, v B.C. a v Ontariu. Byl u založení vojenské školy pro fyzický trénink v Camp Borden, Ont. v roce 1960. O 3 roky později absolvoval příslušné důstojnické kurzy a stal se poručíkem. V roce 1966 byl povýšen na kapitána a od roku 1968 sloužil v Ottawě v hlavním stanu kanadských branných sil. Následovala přeložení do Chilliwack, B.C., kde měl titul "Physical Education and Recreation Officer". V roce 1973 se už jako major ocitl v důstojnické škole kanadské armády. Následoval pohyb ve Winnipegu a větší zodpovědnost. V roce 1978 byl jmenován velícím důstojníkem školy pro fyzickou výchovu a rekreaci na největší kanadské vojenské základně v Borden, Ontariu. V této době se osvědčila Kasandova zkušenost na tomto poli: vypracoval nové projekty, dosáhl, že škola dostala moderní pomůcky. Všude se uplatnila jeho iniciativa a houževnatost. Čerpal ze své zkušenosti jako aktivní závodník v mladších letech, po soudcovské působení při všech větších kanadských a mezinárodních soutěžích na poli fyzické zdatnosti a rekreace. Nechybělo na Olympiádě v Montrealu v roce 1976 a na British Commonwealth Games v Edmontonu v roce 1978. Při všech povinnostech zůstává otázkou, jak našel čas, aby se seznámil se svou paní Margaretou, která byla učitelkou v Ottawě a je slovenského původu. Mají dva syny, Tomika a Pavla. Oba hrdoují fyzické zdatností jako otec. Když došlo k pozvání na ceremonii předání velení majorem Kasandou někomu jinému a sdělení, že odchází do výslužby, nebylo to k uvěření: vždyť má jen 55 let a kypí zdravím! Ale zřejmě má pro tento krok své důvody a pravděpodobně plnou pění. Ve středu 10. června t.r. přišlo na nebe bylo tak zmatčeno, že nebylo vidět na krok. Naštěstí se obě ceremonie konaly uvnitř rozsáhlé tělocvičny haly uprostřed vojenské základny Borden, Ont., kousek na západ od Barrie, Ont. První dojem byl zajímavý: na ploše sálu bylo nastoupeno asi 120 mužů a žen v uniformách kanadské armády a bylo slyšet první břítké povely po vzoru britské armády. Sedadla pro hosty, včetně příbuzných absolventů letošního kursu, se brzy zaplnila. /Pokud se torontští čtenáři pamatují na Jirku Hlaváčka, bydlí nyní v Barrie, Ont. a byl tam se svou paní také./ Pak přišli vysocí důstojníci kanadských branných sil: brig. generál J.H. Roddick, CD, velitel základny, a plk. G.E. Vadeboncoer, CD. Oba provedli přehlídku nastoupených praporek v doprovodu majora Kasandy a majora Millera. Generál Roddick se při přehlídce zastavil u několika mužů a žen a ptal se jich, odkud jsou a jak se jim líbí kurs. Následoval pochod absolventů před velícími důstojníky a předání diplomů a čestných uznání. Formální předání komanda proběhlo před nastoupenými absolventy školy. Byla to písemná ceremonie. Ceremoniář vysvětlil vždy civilistům význam různých obřadů a to ve dvou oficiálních jazycích: angličtině a ve francouzštině. Po promluvě brig. generála Roddicka, a postavil se před útvary a před mikrofon maj. Jaroslav Kasanda, aby se rozloučil se školou a se svým velitelským místem. Bylo znát, že to je pro něho silný emocionální zážitek a několikrát mu selhal hlas a na chvíli se zastavil. Následoval projev nového velitele školy majora Millera, který slíbil, že bude pokračovat ve šlépějích svého předchůdce. Přiznal, že to nebude lehké, protože maj. Kasanda byl vynikajícím velitelem školy. Po krátké přestávce následovaly ukázky výcviku nastoupených jednotek na laněch, na koních /dřevěných/-viz obrázek vpravo dole. Precizní cviky, vykonané vzor. Maj. Kasanda musel být na cvičence skutečně hrdý. Během recepce se ukázalo, jak je mezi vojáky populární. Měl-li mu dar: miniaturního vysokého koně s odrazovým můstkem, který před časem sám navrhl a udělal. Byly zdárazněny také zásluhy jeho trpělivé manželky Margaret, která s ním snášela všechny služební přesuny, v Kanadě i mimo ni. Božád přišlo jako z konve, když se kolona aut asi s 20ti příbuznými a nejbližšími přáteli majora Kasandy pohybovala z Borden do Egbert, Ont., kde má maj. Kasanda rodinnou rezidenci. Les a potok za stavením, jistě dost divoké zvíře kolem. Jinak ticho, pohoda. Byla to rodinná oslava a hovor o všem možném. Přítomna byla také jeho maminka, paní Kasandová, jakož i její dcera, paní Sypalová s manželem z Toronto. Prostředí neformální. O kariéře oslavence promluvil jeho přítel a býv. velitel maj. v.v. Bob Firlotte ze Scarborough, Ont. Zmínil se o celé řadě zajímavých historok, humorných i vážných. Z nich vyplynulo, že se Jaroslav Kasanda vždy hrdě hlásil ke svému českému původu. I ve svém oficiálním armádním životopisu se zmiňuje, že opustil Československo jako politický uprchlík po komunistickém únoru v roce 1948. Patří tedy do tzv. pomárové vlny, která přišla do Kanady hlavně v letech 1949 až 1951. Vybral si vojenskou kariéru a byl v ní úspěšný. S hrdostí se může podívat zpátky. Je vděčný Kanadě, že mu poskytla útluk a druhou vlast. Kanadské branné síly jsou sice nepočetné, ale jsou to profesionálové. Neexistuje sice povinná branná povinnost, ale jsou záložníci a kadeti a v případě ohrožení Kanady se situace jistě změní. Už nyní se ozývají hlasy, aby mladí lidé v Kanadě měli možnost narukovat na vojnu na rok či dva, aby získali disciplínu, příp. se naučili, co v životě může být užitečné. Obrana Kanady a tohoto kontinentu je vážná věc. Proto o těchto věcech asi uslyšíme víc - ve federálním parlamentu a jinde. Ať se světový vývoj pohne kterýmkoliv směrem, maj. Kasanda udělal pro svou novou vlast všechno, co bylo v jeho silách. Zlepšil připravenost Kanady a její armády. Vychoval stovky potenciálních instruktorů, kteří budou v jeho zásluhou práci pokračovat.

Slavnostní předání velení v zábrani br. Jan Waldau, maj. v.v. Bob Firlotte a jeho paní. Maj. Firlotte je bratrem maj. Kasandy a byl jeho učitelem v pražské škole, kde ho před 35ti lety dopomohl na důstojnický výcvik, když pomohl jeho rodičům s emigrací do Kanady.

Čtyři přítelé z uprchlického tábora v Ludwigsburgu z léta r. 1948 se sešli po letech... Zleva: Jan Waldau, Jaroslav Kasanda, Jan Matějovič a Jirka Hlaváček. Vzpomínali na nále panov a lágrův Kuchyně a s hřízou si spočítali, že jejich exilová přítelství už trvá 33 let..

Přítel, maj. v.v. Bob Firlotte a jeho paní Margaretu v Egbert, Ont.

Nová nápis byl na velkém sálu na počest našeho hrabě, maj. Jaroslava Kasandy. "Mens sana in corpore sano" čili české /a sokolské/: "V zdravém těle zdravý duch" je náletem školy pro fyzickou zdatnost a rekreaci, které po poslední 3 roky maj. Kasanda velel.

Absolventi letošního kursu pro instruktory fyzické zdatnosti a rekreace v kanadském armádním výcvikovém středisku C.F.B. Borden, Ont. Všichni v parádních uniformách: trávě zelené kalhoty a světlé zelené košile. Na varani příslušné poddůstojnické hodnosti. Maj. absolventy kursu byly i letos ženy, v počtu 3. Během výcviku si vedly stejně zdatně jako jejich mužští kolegové. Tito instruktoři přispívají ve svých jednotkách k zvýšení fyzické zdatnosti kanadských aktivních vojáků; útvary jsou po celém světě: na Dalekém severu Kanady, na Kypru a v Egyptě, v západním Německu a jinde.

Maj. Kasanda, kterému 4. dubna bylo pouhých 55 let, odešel do výslužby formálně: předal velení školy svému nástupci. Zleva: maj. J. Kasanda, velitel vojenské nákladny brig. generál J.H. Roddick, CD a nový velitel školy maj. J.W. Miller, CD. Oba maj. podepisují listiny, kterými se velení předalo za přítomnosti svědka, v tomto případě nejvyššího přítomného důstojníka. Jiným účastníkem ceremonie byl plk. G.E. Vadeboncoer, CD. Měkkouk podrobnosti o brig. generálu Roddickovi: pocházel z Brandon, Man., do kan. letectva vstoupil v roce 1953. Absolvoval parašutistický výcvik, pilotem se stal v r. 1957. V hodnosti velitele peruti /Squadron Leader/ sloužil v kan. leteckých jednotkách ve Francii a v záp. Německu. V roce 1976 se stal velitelem vojenské akademie v Kingstonu a v roce 1980 velitelem nejvyšší kanadské vojenské výcvikové nákladny v Borden, Ont. Jeho manželka je dříve českého původu..

Protože výcviková škola pro fyzickou zdatnost po několik let velel bývalý Sokol, uzavřel v ní mnoho sokolských prvků, zejména nářadí a sokolskou disciplínu. Na obrázku je vysoký klub a odrazový můstek, který maj. Kasanda navrhl a pomohl vyrobit. Miniaturní kopie misku a kóně dostal od letošních absolventů školy na parádě. Těplý vojáci byly zelené a bílé pruky po stranách. Na vzorných družstvech byly zastoupeny také ženy. Dr. Waldau o paní Vlastu jen řekl o tom, aby torontský Sokol měl tak krásnou tělocvičnu a tak zdatné členy..

Náš rozhovor s dr. Jiřím Kotasem, předsedou Čs. Federální Rady

Slovo úvodem: Když "Kanadské Listy" v lednu otiskly zajímavé memorandum o plno-
vním anexi naší staré vlasti Sovětským svazem, která sestavila skupina kolem dr.
Jiřího Kotase z Ottawy, počítali jsme s tím, že nám dojde hodně komentářů - klad-
ných i negativních. Dohodli jsme se s dr. Kotasem a jeho přáteli, že komentáře pře-
dám jim k vyřčení, resp. k odpovědi. Protože memorandum bylo velmi podrobné, ne-
bylo logické očekávat, že by někdo chtěl podrobnosti dále. Nečekali jsme však, že
nám dojde tolik dotazů na téma: "Kdo je dr. Kotas?" a pod. Kdo se nemohl dočkat od-
povědi na tuto otázku, mohl mi napsat přímo, neboť jsme v našem dubnovém čísle při-
nesli nejen jeho adresu, ale dokonce i jeho domácí telefonní číslo - 613/ 236-8126.
Něžež, když adresu Čs. Federální Rady budeme znovu opakovat - P.O. Box 13250, Ka-
nada, Ont. R2K 1X4. Navíc jsme se rozhodli, že přineseme interview s předsedou Čs.
Federální Rady a jeho fotografií. Pověděl nám o sobě vše, než měl v úmyslu při je-
ho skromosti. Před uveřejněním tohoto čísla jsme však zjistili, že jednu věc ořece
jím zapomenul: že je svobodný či ve stavu manželském. Abychom předešli otázkám na-
ších vdatekchtivých čtenářů /nebo jejich matek/, sdělujeme, že je svobodný a fa-
šák. /MJ/

Dne 12. června t.r. navštívil dr. Kotas Toronto a sešel se se starostou tohoto velko-
města, His Worship Art Eggleton-em. Ten se zájmem vyslechl upředu, že Čs. Federální
Rada začala v Ottawě vydávat politickou revue "Československá Cesta". /Dr. Kotas je
na obrázku vlevo, p. starosta Toronto upravo./

****Pane doktore, jste osoba "o níž se mluví", v dobrém i v hánan-
kách, stejně tak se mluví o Vaší organizaci, o anexi a Vašich plá-
nech. Co nám k tomu můžete stručně říci?

Že se objevují dohady je zcela přirozené, teprve teď totiž
vystupujeme na veřejnost. Méně pochopitelné je, že se objevují i
záměrné pomluvy. K mé osobě asi toto: Před týdnem mi bylo 29 let,
narodil jsem se v Praze, vyrůstal v Kyjově u Hodonína, později v
Brně, kde jsem také začal studovat archeologii a historii na brněn-
ské univerzitě, pak jsem se přestěhoval zpátky do Prahy. Tam jsem
na Karlově univerzitě dokončil studia, udělal doktorát z obecných
dějin a založil podzemní organizaci Věrní zůstaneme II a začal pra-
covat v Československo-sovětském institutu Akademie věd.

Tento ústav je mimořádně dobře zásobován jak západní tak i exi-
lovou literaturou a časopisy a vede ho člověk, pro něhož je zkáza
Československa jedním z životních cílů - prof. Václav Král, jehož
jméno zná i řada lidí na Západě jako symbol komunistické demagogie
a kolaborace s Moskvou. Když se někdejší z nás rozhodli něco pro
Československo dělat, bylo samozřejmě nezbytné mít informace; mně
se podařilo dostat ke Královi /i když jsem nikdy nebyl členem KSČ/,
ostatní zakotvili v podobných institucích jinde. Naše primární roz-
hodnutí, bojovat proti existujícímu režimu, nebylo založeno na zna-
losti přípravy anexy, to jsme zjistili až v průběhu let 1976-1978.
Ústav, kde jsem pracoval, je totiž jedním z hlavních center příprav
pro realizaci tohoto zločinu. Toto poznání, definitivní po 2. červ-
nu 1978 po Brežněvově návštěvě v Praze, také úplně rozmetalo naši
původní představu o nutnosti několikaleté infiltrace existujících
struktur metodou "trojského koně" a tvářil v tvář dané realitě se
zrodila koncepce Československé federální rady.

Já jsem se dostal ven žádostí o asyl 29. ledna 1979 v Montrea-
lu cestou "na Kubu", kam mi Král povolil odjet s poznámkou "věřím,
že cesta, přes svůj rekreační charakter, přinese svůj užitek...".
Některé z ostatních členů organizace Věrní zůstaneme II se dostali
ven jindy a jinými cestami.

Tím chci říci i to, že v případě Československé federální rady
jde o koncepci, která se zrodila doma a v zahraničí se pouze přisto-
pilo k její realizaci. Jak dnes ČSFR vypadá, o tom se veřejnost ven-
ku i doma dozví z našeho časopisu Československá cesta /např. ve 3.
čísle bude zveřejněna publikovatelná verze našeho Programu a jména
všech dosavadních členů a pracovníků/.

Jednou větu: Převážná většina dnešního stavu je v zahraničí
od let 1977-1980, jsou mezi nimi bývalí političtí vězni Gottwald-
ova i Husáková režimu, původní chartisté, vědeckí pracovníci a od-
borníci v řadě technických profesí. Já jsem druhý nejmladší - pro
informaci věkové rozpětí je 28-56 let. Tolik zatím k této otázce.

****Řekněte nám otevřeně a upřímně, co si vlastně myslíte o dosa-
vadním exilu a také o vztahu Čechů a Slováků v zahraničí?

Chtěl bych být opravdu upřímný a zase nechci některé lidi po-
dráždit nad únosnou mez. My jsme si o exilu nedělali v Praze velké
iluze již díky tomu, že jsme měli možnost sledovat tento problém z
originálních tiskovin. Trochu jsem se této otázce věnoval i ve
svém článku v 1. čísle našeho časopisu Československá cesta, tak se
nechci opakovat, ale říkám, že termín exil lze vztáhnout jen na vel-
mi malou vrstvu Čechů a Slováků v zahraničí. Ostatní jsou, ať to be-
reme jak to bereme, venku z jiných důvodů, než aby primárně pomohli
své zemi. Co tu někdy člověk vidí a slyší, je přinejmenším zarážejí-
cí - věčné omílání problémů, které doma už celá desetiletí nikoho
nezažímají, názory a morální soudy, ze kterých se někdy člověku dě-
lá špatně, nebo z nich jde mráz po zádech. Chcete-li příklady, ně-
které Vám povím, např. když slyšíte na schůzi jedné vrcholné orga-
nizace: "Měli bychom udělat provolání k domovu" a z plně se ozve:
"To už jsme udělali před dvěma lety", nebo když vám lidé z okruhu
jednoho známého čs. časopisu v Kanadě řeknou: "Však co, však si to
Československo tu anexi zaslouží", resp. že doma zůstal jenom plebs
a že ti, co za něco stojí, jsou stejně všichni venku apod. Nebo ty
věčné pseudotázky, jako např. kdo nám dal právo něco dělat, když
jsme tu teprve 1-2 roky a navíc jsme ještě "vyrostli v komunismu".
Takoví lidé nechápu nic a již s nimi také na podobná témata nedis-
kutujeme. Když tak přemýšlím o některých jednotlivcích nebo organi-
zacích, už chápu, čemu Masaryk říkal "Kocourkov a Hulvátov".

Ta užká skupina lidí, kteří skutečně mohou říci, že jsou v exi-
lu, v politickém exilu, se nám již začíná ukazovat, buď jsme s nimi
ve styku, nebo je vidíme na obzoru. Jsou všude - v Kanadě, USA, zá-
padní Evropě, Austrálii, jde jen o to, dát je dohromady a udělat z
nich koncentrovaný proud. To chci říci něco, co bych podřkl: Smysl
exilu je v nalezení společné mluvy s lidmi doma a v realizaci toho,
co si společně myslíme a chceme, všechno ostatní je vedlejší.

Pokud jde o vztah Čechů a Slováků venku - je nedobrý, ale na-
štěstí vůbec neodpovídá současné rovně vztahů Čechů a Slováků do-
ma. To pojetí československé otázky, které známe z domova, jsme
však našli i v Stáloj konferenci slovenských demokratických exulan-
tov. Tam jsou lidé, kteří aktivně bojovali proti fašismu a stáli na
demokratické straně československé politiky až do února 1948. Naše
stanovisko k této otázce je vyjádřeno v samostatném názvu naší organi-
zace.

****Myslíte si, že je v silách Čechů a Slováků doma a v zahraničí
vybojovat si svobodu?

Já Vám odpovím přímo - musí to být v československých silách,
protože jinak je konec na dlouhá desetiletí, nebo navždy. Jak kon-
krétně si ji vybojovat, zatím nemohu rozdělat, hlavně proto, že
není dobré předběžně spekulovat o teoretických modelech tohoto bo-
je. Praktická stránka věci má několik aspektů: kdy, jak, za použi-
tí jakých prostředků a ve spolupráci s kým.

Jednu poznámku k tomuto problému: Když obdivujeme svobodu
a demokracii v některých zemích, musíme si vždycky uvědomit, že tam
neexistuje automaticky a zadarmo. V každé z těchto zemí byla svobo-
da vybojována, někdy v boji proti vnějšímu, někdy proti vnitřnímu
nepříteli. Každý národ a stát může a musí bojovat za svoji svobodu
nebo za její prohloubení, to je jeden ze základních smyslů jeho
další existence. Žádný národ nebo stát není pro tento boj příliš
malý.

****Jak se díváte na současný vývoj v Polsku?

Situace v Polsku je přes svou specifickou zatím nejvážnější
krizí promoskevského komunismu od konce 2. světové války. Je to
situace nesrovnatelně kritičtější než Československé jaro 1968.
U nás se stranická hierarchie rozhodla dělat nějaké reformy a lidé
to vzali překvapeně na vědomí. Pak se to této hierarchii začalo po-
chopitelně vymykat z ruky, přišel 21. srpen a stejná hierarchie s
několika čestnými výjimkami poslušně odhlavovala "Smlouvu o dočas-
ném pobytu vojsk". Byla to tedy reforma "shora" a zároveň také skon-
čila. Nejlépe se zatím k tomuto problému vyjádřil Antonín Rusek st.
v Listech z prosince 1978, č. 6, str. 31-35.

V Polsku jde o zcela jinou situaci. Tam se rozhodli lidé - bez
přehánění a frází milióny lidí, že již toho mají prostě dost. Ceny,
nedostatek potravin a jiných druhů zboží, to vše určitě hrálo svou
roli, ale řekl bych, že hlavní moment ležel ve vývoji Polska obecně
a zvláště ve vývoji za posledních 10 let, kdy šla celá polská spo-
lečnost po stránce morální a po stránce obecného sebevědomí neuvé-
řitelně nahoru. Pamatuji si, jak specialisté na Polsko v Českoslo-
vensko-sovětském institutu obraceli oči v sloup, když analyzovali
vývoj a tendence vývoje v Polsku v 2. polovině 70. let. Strana tam
začala ztrácet monopol daleko dříve než v loňském létě. Pro zájma-
vost - v době své zatím poslední návštěvy Polska v r. 1977, přesně
v době, kdy v Praze zemřel mluvčí Charty 77 prof. Jan Patočka a byl
v Rudém právu nejvíce nenáviděnou osobou, jsem viděl Patočkovy filo-
zofické práce k dostání ve varšavských knižkupectvích /francouzská
vydání/, resp. v antikvariátech bylo možno sehnat zahraniční polské
časopisy /představte si třeba v Praze antikvariát a na pultě Listy
nebo Svědectví/. Polští odborníci na politické a sociální otázky
vedli veřejné diskuze na témata tak kacířská, jako jestli na Západě
ještě vůbec existuje "třídní boj" apod. Až to odpovídá, vytlačilo
jim to oficiálně nakladatelství Polské akademie věd.

Současný vývoj v Polsku je obecně řečeno důsledkem desetileté
cesty nahoru, vývoj v Československu, směřující k anexi, výsledkem
poinvazní cesty dolů. Polský model není u nás možný za daného stavu
uplatnit, protože k jeho realizaci dnešní československá společnost
postrádá základní psychologické a jiné předpoklady. Naše problémy
bude třeba řešit jiným způsobem, který odpovídá rozdílné realitě.
Rád bych se mýlil, ale myslím, že je to tak. V každém případě pol-
ské události, ať už se vyvinou jakkoli, jsou mezníkem v celých do-
savadních dějinách poválečného komunismu.

****Vy jste se před nedávnem vrátil z delšího jednání v Evropě.
Můžete nám říci, jaké jsou výsledky této cesty?

Cesta byla zaměřena na navázání resp. na prohloubení některých
kontaktů v různých zemích. Je symptomatické, že některé kruhy již
mají nezávislá potvrzení toho, co tvrdíme - v Československu je
systematicky připravována anexy. Tyto informace již začínají při-
cházet i z kruhů ÚV KSČ. I tam jsou pochopitelně lidé zděšení vý-
vojem situace.

Jinak jsme rozšířili ČSFR o nové členy na základě předchozích
dlouhých jednání a kontaktů.

****Jaké jsou Vaše nejbližší politické a odborné plány?

Bezprostřední a dlouhodobé plány jsou dány Programem ČSFR.
Jinak osobně chci pokračovat v přednáškách o československých ději-
nách a politice pro některé univerzity a instituce, i pro českoslo-
venské organizace, psát do československé cesty a jiných časopisů
a hlavně psát knihu, od které jsem nucen neustále odhlávat - "Česko-
slovensko - demokracie pro budoucnost". Je to v podstatě velmi ne-
skromný pokus podat systematické vyličení nejruznějších aspektů na-
ší minulosti, přítomnosti a možné budoucnosti v kontextu vývoje
svobody a demokracie.

Děkujeme za rozhovor

JEDNOU VETOU

Dne 5. července t.r. vstoupí v Halifax, N.S. do stavu manželského
Petr Buzek /syn známého torontského krajanu inž. Karla Buzka a je-
ho pani Evelyn/ a sl. Deborah Hall. Gratulujeme! - D. Kráz se přestěhoval z Edson,
Alta. do Edmontonu. - Petr Lang trochu dále z Cicero, Ill. do Huntington Beach v
Kalifornii. - Mladý krajan Pavel Chvostrák si "zahrál" na krknech O Keefe divadlo
v opětu "Norma". Hlavní roli měla sopránistka Joan Sutherland. - Stále nám chybí
"Proměny" z ledna 77 a z ledna 78. - V lednu toho bylo 10 let, co v USA zemřel dr.
Josef Čermý, býv. čs. ministr vnitra za úry TGM. - V srpnu t.r. to bude 65 let, co se
narodil Petr Beneš, zakladatel BENES INN v Torontě a v Burlingtonu, Vt. USA. - Správ-
ní radu "Publishers 68 Toronto" od roku 1977 tvoří: Skilling, Žekulin, Schenberg,
Čermák a Reeves. Podle "AL" podnik Škvoreckým nepatří. - Anna Michová a Robert
Wurm mají zájem a obnovu českého programu na TV 47 v Torontě. Podali předběžný
návrh správní radě organizace "Canadian Centre for Czech and Slovak Cultures". -
O nové příchozi se v Hamiltonu obětavě stará Mirek Šipal, 327-3796, se svou paní.
- V Hamiltonu zemřel krajan Pavel Minařík. - Známe v kanadské tiskovině světlo se
stává mladý krajan Tony Ranza. Financuje stavbu plachetnice "Cora". - V Linden
galerii vystavovaly své malby Jarmila Maranová a Hana Geberová. - Zahraniční ne-
přijímá žádosti o členství v "Česko-slovenské Dobrovolné Službě". - Mladí, kteří
si "upravili" vztah k vládě bolševiků v ČSSR. - V srpnu uplne 30 let, co v Torontě
Kláška. - Lucie lety po Kanadě nabízí firma Air and Ocean Travel. - 361-8888.
- Po odchodu pp. Stephense a Latha a zrušení dosavadní organizace, byla ustanovena
organizace nová: Can. Centre for Czech and Slovak Cultures. - Se správní radou
slouží: Kláška, Ranza, Škvorecký a Kuchař. Hlavní stánek na Bathers' Green, 100
Bathurst Street. - Na dotaz sdělujeme, že krajanové JAROSLAV ŠIPAL a JAROSLAV
ST. TORONTO, Ont. M5R 1G4. - Podle "Globe & Mail" 27. 7. 81 byl v Praze
souzen na doživotí za pašování drog z Polska. - P. Buzek a D. Hall.

Z událostí v Československu

Zo Slovenska prišla správa, že v marci zomrel Dr. Imrich Karvaš, profesor národného hospodárstva na právnickej fakulte Komenského univerzity v Bratislave. Narodil sa v Kalinčiakovke okr. Levice 25. februára 1903. Vyštudoval práva na Karlovej univerzite v Prahe a na Komenského univerzite v Bratislave, kde sa habilitoval ako prvý Slovák na stoličku národného hospodárstva. Zastával významné funkcie v slovenských a československých hospodárskych inštitúciách, bol ministrom bez kresla a potom ministrom priemyslu, obchodu a živností v krízovom období roku 1938, guvernérom Slovenskej národnej banky za slovenského štátu, predsedom najvyššieho úradu pre zásobovanie.

Politicky sa hlásil k sociálnym demokratom. Od roku 1943 spolupracoval so Šrobárovou skupinou, ale bol vo styku aj s ilegálnym výborom Komunistickej strany Slovenska. Pomáhal zaistiť finančne Slovenské národné povstanie presunutím finančných prostriedkov do filiálky národnej banky v Banskej Bystrici. Pred druhou svetovou vojnou hral dôležitú úlohu vo skupine slovenských intelektuálov združených okolo časopisu Politika, pomáhal formulovať takzvaný regionalizmus. Na konci vojny ho Gestapo zatklo a väznilo v koncentračnom tábore. Po vojne sa politicky neexponoval, ale v rokoch päťdesiatych ho zatkli a obvinili z protištátnej činnosti. Posledné roky života strávil v opustenosti a živil sa prekladaním zo svetovej odbornej literatúry. Publikoval niekoľko odborných hospodárskych štúdií. Profesor Karvaš patrí medzi prvých slovenských hospodárskych odborníkov, ktorí bojovali o zlepšenie hospodárskeho postavenia Slovenska v republike a takto sa zapísal do histórie Slovenska.

TROCHU HISTORIE

Mezi dvaceti osmi čs. důstojníky, kteří za 2. světové války bojovali v jednotkách svobodných Francouzů, byl také poručík Ivan Španiel, podle některých zpráv příbuzný známého čs. generála. Sloužil jako velitel tanku v I. franc. armádě gen. De Lattre de Tassigny a účastnil se inváze jižní Francie v roce 1944. Při dobývání města Belfort poručík Španiel padl. Jeho kamarádi pojmenovali jeden z tanků divise "Lieutenant Španiel" a pronásledovali nepřitele až do Elzasku. Snímek je z listopadu 1945, kdy tankové jednotky výše zmíněného generála, včetně "Španielova tanku" defilovala před Vítězným obloukem v Paříži. První vlevo je kapitán Josef Hladík. Slavná 2. pancéřová divize byla po přehlídce formálně rozpuštěna. Pravděpodobné datum smrti poručíka Španiela je listopad 1944. Po osvobození Československa byly ostatky poručíka Španiela převezeny do Prahy a uloženy na Vyšehradě. Snímek nám laskavě zapůjčil krajan L. Máničec z Paříže. Zmínil se v dopise, že kapitán Josef Hladík zemřel před několika lety v New Yorku. Jména dalších tří čs. důstojníků na fotografii jsou nám neznámá.

TOYEN — Marie Černínová

V listopadu zemřela v Paříži česká malířka TOYEN (vlastním jménem Marie Černínová). Lakonickou zprávu jsem přečetl při cestě z Bernu do Curychu. Znovu jsem se vrátil k několika řádkům. Stáří: 78. Významná představitelka surrealismu. První obrazy ve dvacátých letech. V roce 1934 zakladatelka pražské surrealistické skupiny. Přátelství s Jindřichem Štyrským. Za druhé světové války zákaz tvůrčí činnosti. V roce 1947 emigrace do Francie. Usadila se v Paříži.

TOYEN — obdivoval jsem její obrazy v otcově ateliéru, jako kluk jsem jí seděl na klíně a jednoho dne pil calvados v jejím pařížském ateliéru, málokdy přístupném veřejnosti. Miloval jsem její kresbu tužkou, něžné akvarely, torza objektů a těl. Její osobnost prozařovala z každého detailu — pohyb stélce je vnitřní pohyb. Obraz — spojení podvědomí a intelektu.

ČSSR

Z Prahy došla smutná zpráva: 25. ledna odešel navždy lounský rodák,

VRATISLAV CINKE

Na jaře 1939 unikl architekt Cinke do Polska a přihlásil se do tvořící se čs. armády. S mnoha dalšími dobrovolníky odjel do Francie a vstoupil do francouzské cizinecké legie v Alžiru, která po přepadení Francie vytvořila základ čs. zahraniční armády. Po odjezdu našich jednotek do Anglie upozornil poručík Cinke na sebe jako organizátor s hlubokým politickým vzděláním. Byl proto jmenován výchovným důstojníkem u praporu. Po krátkém působení na ministerstvu hospodářství v Londýně odjel s Františkem Němcem do SSSR jako poradce vládního delegáta pro osvobozená území. Po osvobození nastoupil v Praze službu v ministerstvu výživy, kde se v hodnosti ministerského rady vrhl úspěšně do práce. Jako věrný spolupracovník Václava Majera byl během unorového puče okamžitě zbaven místa v ministerstvu.

Cest jeho památce!

WINZE'S
MEAT MARKET

ILJA ŠANDA

Čerstvé domácí a evropské uzeniny.

307 Roncesvalles Ave., Toronto.

Tel.: 533-5165

IN MEMORIAM

Ve věku 69 let náhle zemřel 22. února v Londýně jeden z nejlepších a nejpoulnějších mužů našeho exilu, předseda Čs. obce legionářské v zahraničí pplk. gšt. letec

TOMÁŠ VYBÍRAL

Vynikající voják-letec, držitel nejvyšších válečných vyznamenání československých, britských i francouzských. Jako pilot a později velitel slavné 312. perute RAF zúčastnil se mnoha leteckých bitev nad Francií a Anglií a pro svou statečnost a úspěchy byl několikrát citován v britských válečných děpeších. Tomáš byl mužem výjimečných kvalit. Úspěšný, statečný člověk s křesťákovým charakterem, milovaný a respektovaný všemi. Exilu bude scházet jeho rozvaha, mravní integrita, jeho mnohostranná činnost. Už jeho pouhá přítomnost byla každému posilou a dodávala jistotu, že bojujeme za dobrou a správnou věc. Tomáše Vybírala nemůže nikdo nahradit, vzpomínka na něho nikdy nevymizí z naší paměti.

Václav Holub

Wing/Commander Tomáš Vybíral ve svém letounu "Spitfire" během Bitvy o Anglii. /Snímek je z archivu Svazu čs. svobodných letců v Anglii./

Pamětníci zošlých časů

V okrese Ústí nad Orlicí je 21 chráněných památných stromů. Poblíže obce Pastviny je například 750 let stará lípa, zvaná Vejčdova, vysoká 26 metrů, která v obvodu měří 11,60 metrů. Odborníci nyní proklestili její korunu, stáhli ji ocelovými lany a vyčistili dutinu v kmeni. A tak byl historické lípě pod Orlickými horami opět prodloužen život.

Mezi čs. letci, kteří za 2. války bojovali v čs. jednotkách v Anglii a padli, byl také poručík Leoš Linhart, který se narodil ve Lhotě pod Přeloučí ve vých. Čechách a později pracoval jako zástupce čs. exportu ve Zlíně, v Praze a v New Yorku. Přišel o život 10. ledna 1945 - krátce před koncem války, se svými čtyřmi spolubojovníky. Je pochován na hřbitově v Brookwood u Londýna. Kdesi v Anglii dosud žije jeho anglická manželka. Prosíme naše čtenáře, kteří poručíka Linharta znali, aby nám sdělili okolnosti jeho smrti.

ORGANIZUJEME PRICESTOVANIE
Vašich príbuzných z Československa

a zariadíme Vám cestu na stretnutie sa s príbuznými v Maďarsku, Rumunsku a Bulharsku. — Vybavujeme aj zájazdy na juh — Florida, atď, ako aj na ostrovy.

world
travel

Zmenáreň cudzích valút
Založené 1951. Majiteľ Harry HEITLER

COMPUTERISED RESERVATION

WORLD TRAVEL SERVICE Limited
258 College St. (roh Spadina)

Toronto, Ontario M5T 1R7 / Telephone 979-2171